

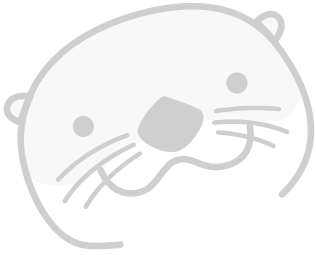
แพรวสำนักพิมพ์

The Paris Library

แล้วเราจะได้พบกันอีก
ณ ห้องสมุดปารีส

เจเน็ต สเกสเลียน ชาร์ลส์
เขียน

นรา สุภักโรจน์
แปล

ก ร อ า น คื อ ร า ก ร ฐ า น ที่ ส ำ ก ัญ

“หนังสือคืออากาศบริสุทธิ์ที่เราสูดรับเพื่อให้หัวใจยังคงเต้น
สมองยังคงจินตนาการ และความหวังยังคงอยู่ต่อไป”

-เจเน็ต สเกสเลียน ชาร์ลส์

คำนำสำนักพิมพ์

“หนังสือก็เหมือนคน ถ้าไม่ได้พบปะเจอเจอผู้คน ก็ไม่มีอยู่” ประโยคดังกล่าวจาก แล้วเราจะได้พบกันอีก ณ ห้องสมุดปารีส อธิบายการมีอยู่ของสิ่งที่เราเรียกว่าหนังสือได้อย่างน่าขบคิด กล่าวคือ หนังสือจะไม่มีคามหมายเลยหากไม่มีผู้อ่าน นักอ่านเป็นเหมือนผู้เขียนความหมายให้วัตถุ ซึ่งความหมายที่ถูกเขียนออกมาย่อมไม่เหมือนกัน ความหมายของหนังสือจึงเป็นสิ่งลื่นไหล เปลี่ยนแปลงไปตามปัจเจกบุคคล

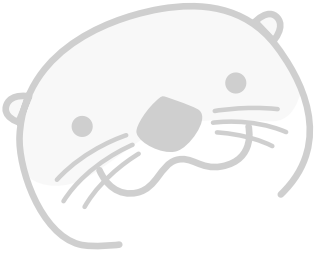
นักอ่านจะพบว่าตัวละครในเรื่องต่างให้ความหมายต่อหนังสือแตกต่างกันไป บางคนมองว่าหนังสือเป็นสิ่งสำคัญต่อโลกเหลือเกิน บางคนโกรธที่คนอื่นไม่เข้าใจในความรักต่อหนังสือของตัวเอง บางคนมองว่าหนังสือเป็นสิ่งไร้ประโยชน์ บางคนพร้อมตายเพื่อปกป้องหนังสือ บางคน (หรือบางประเทศ) อยากแบนหนังสือเพราะมองว่าหนังสือทำให้สังคมเกิดความแตกแยก

การปะทะกันของความหมายตลอดทั้งเรื่องจะเชิญชวนให้เราตั้งคำถามต่อทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะตัวละครทุกตัวในเรื่องต่างมีข้อผิดพลาดในตัวเอง (Flawed Character) ความหมายที่พวกเขาสร้างให้หนังสือย่อมไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้องเสมอไป จริงหรือที่เราทุกคนต้องรักในหนังสือเหมือนเธอ จริงหรือที่หนังสือทำให้สังคมแตกแยกเหมือนที่คุณบอก จริงหรือที่หนังสือจะช่วยให้ทุกคนเอาชีวิตรอดจากสถานการณ์คับขันเหมือนที่เธอเจอ

และเมื่อเราตั้งคำถามต่อทุกความหมาย ความยิ่งใหญ่ของหนังสือ ยิ่งปรากฏชัดตรงหน้า หนังสือจะเป็นอะไรในสายตาใครก็ได้ เพราะไม่มีอยู่ จึงมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง เพราะในท้ายที่สุด หนังสือนั้นกว้างใหญ่เกินกว่าจะถูกตีกรอบอยู่ในความหมายใดความหมายหนึ่ง

ความคิดนี้อาจด้อยค่าตัวเรามากเกินไป ทำให้นักอ่านดูโดดเดี่ยว
ไร้ซึ่งพลัง เพราะสิ่งที่เราอ่านไม่มีทางครอบคลุมความเป็นไปได้อันเป็นอนันต์
ที่หนังสือมอบให้เราได้ แต่เพราะเหตุนี้เองไม่ใช่หรือที่จะทำให้เราอ่านหนังสือ
ได้โดยปราศจากกรอบอันใด

ขอขอบคุณภาพประกอบท้ายเล่มจากคลังข้อมูลของห้องสมุดอเมริกัน
ในปารีส (ALP)

ทดลองอ่าน

||vswสำนักพิมพ์

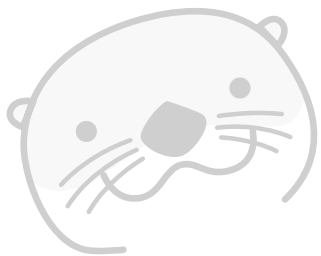
คำนำผู้แปล

สำหรับมิตรรักนักอ่าน ใครเล่าจะพลาดหนังสือเกี่ยวกับห้องสมุดไปได้ ผู้แปลเองกำลังอ่านเล่มนี้อยู่ตอนที่สำนักพิมพ์ติดต่อมาให้แปล ดีใจมากเลย

แล้วเราจะได้พบกันอีก ณ ห้องสมุดปารีส เป็นนิยายอิงกับห้องสมุดอเมริกันในปารีสซึ่งนำเสนออีกแง่มุมที่แตกต่างจากหนังสือเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 อื่นๆ ซึ่งมักจะเป็นเรื่องราวของนักโทษในค่ายกักกัน นี่คือเรื่องของกลุ่มบรรณารักษ์ของห้องสมุดที่พยายามทำทุกอย่างเพื่อที่จะให้สมาชิกของห้องสมุดได้มีหนังสืออ่าน เพราะหนังสือคือเพื่อน คือความบันเทิง คือการปลอบประโลม คือการหนีจากความจริงที่แสนจะน่าเกลียด

นี่คือเรื่องราวที่สนุกสนานซึ่งนำเสนอผ่านตัวเอกสองตัวคือ โอดิล บรรณารักษ์ชาวปารีสที่รักหนังสือเป็นชีวิตจิตใจ กับลิลลี สาวน้อยวัยรุ่นกำพร้าแม่ในชนบทอันไกลโพ้นในมอนแทนา สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีคูหุจอมแก่นที่จะมาสร้างความเฮฮา และทำให้หนังสือมีครบทุกรส ทั้งสุข เศร้า ปรีศนา ลึกลับ และที่แน่นอนคือเรื่องราวเกี่ยวกับหนังสือ หนังสือ และหนังสือ!

นรา สุภัคโรจน์

แต่พ่อและแม่

ทดลองอ่าน

บทที่ 1

ไอดีล

ปารีส เดือนกุมภาพันธ์ 1939

ตัวเลข ลอยล่องอยู่รอบหัวฉันราวกับดวงดาว 823 ตัวเลขเหล่านี้คือกุญแจสู่ชีวิตใหม่ 822 คือดวงดาวแห่งความหวัง 841 ไม่ว่าจะยามดึกในห้องนอนหรือตอนเช้าระหว่างเดินไปซื้อครีวของต์ ตัวเลขเหล่านี้ลอยมาเป็นชุด ชุดแล้วชุดเล่า—810, 840, 890—ทั้งหมดปรากฏขึ้นตรงหน้าฉัน ตัวเลขเหล่านี้คือตัวแทนของอิสรภาพและอนาคต นอกจากตัวเลขพวกนี้แล้วฉันยังได้ศึกษาประวัติของห้องสมุดต่างๆ ย้อนหลังไปถึงคริสต์ศตวรรษที่สิบหกไปพร้อมกัน ขณะที่พระเจ้าเฮนรีที่แปดแห่งอังกฤษทรง่วนอยู่กับการบั่นคอมเหสี พระเจ้าฟร็องซัวส์แห่งฝรั่งเศสทรง่วนกับการปรับปรุงห้องสมุดส่วนพระองค์ และมีพระราชานุญาตให้เหล่านักปราชญ์เข้าไปใช้งานได้ด้วย หนังสือสะสมส่วนพระองค์นี่คือจุดเริ่มต้นของหอสมุดแห่งชาติฝรั่งเศส ฉันกำลังนั่งทบทวนโน้ตที่จดไว้เป็นครั้งสุดท้ายที่โต๊ะเขียนหนังสือในห้องนอน เพื่อเตรียมตัวไปสัมภาษณ์งานที่ห้องสมุดอเมริกันในปารีส¹ ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี 1920 และเป็นห้องสมุดแห่งแรกในกรุงปารีสที่อนุญาตให้สาธารณชนเข้าใช้งาน ห้องสมุดแห่งนี้มีสมาชิกจากประเทศต่างๆ กว่าสามสิบประเทศ หนึ่งในสี่ของจำนวนนี้เป็นชาวฝรั่งเศส ฉันพยายามจดจำข้อเท็จจริงและตัวเลขต่างๆ โดยหวังว่าจะช่วยทำให้ผู้อำนวยการ

¹The American Library in Paris หรือเอแอลพี

แล้วเราจะได้พบกับอีก ๗ ห้องสมุดปารีส

ห้องสมุดเห็นว่าฉันมีคุณสมบัติที่เหมาะสม

ฉันเดินจากอพาร์ทเมนต์ของครอบครัวซึ่งอยู่ตรงข้ามสถานีรถไฟ
แซ็ง-ลาซาร์ บนถนนรูเดอโรม อันเต็มไปด้วยคราบเขม่าควันจากรถไฟ
ฉันเห็นบอยยวมที่ลมพัดตีขึ้นมาเข้าไปใต้หมวกไหมพรม ไกลออกไป
มองเห็นหลังคาโดมของโบสถ์แซ็ง-อโอกุสแต็ง-คาสนา 200 พระคัมภีร์
ภาคพันธสัญญาเดิม 221 แล้วภาคพันธสัญญาใหม่ละ ฉันรอให้ตัวเลข
ผุดขึ้นมาในหัว แต่มันไม่ขึ้น ฉันเริ่มประสาทเสียที่ลืมเรื่องปกดิชกรรมดानी
ไปได้ และหยิบสมุดบันทึกขึ้นจากกระเป๋า อ้อ ใช่แล้ว 225 ฉันรู้
มาก่อนแล้ว

วิชาโปรดของฉันสมัยเรียนบรรณารักษศาสตร์คือระบบทศนิยมดิวอี้
ซึ่งได้รับการคิดค้นขึ้นในปี 1873 โดยเมลวิล ดิวอี้ บรรณารักษ์ชาว
อเมริกัน เป็นระบบการจัดเรียงหนังสือตามหมวดหมู่สิบหมวดหมู่ แยก
ตามสาขาวิชา ทุกสิ่งทุกอย่างมีตัวเลขกำกับเพื่อให้ผู้อ่านใช้หาหนังสือ
ที่ต้องการได้ในห้องสมุดทุกแห่ง ตัวอย่างเช่น มามีองของฉันภาคภูมิใจ
กับความสามารถด้าน 648 (คหกรรมศาสตร์) ของท่าน ปาปาโปรดปราน
785 (ดนตรีเชมเบอร์) แม้จะไม่ยอมรับก็ตาม พี่ชายฝาแฝดของฉัน
โอนเอียงไปทาง 636.8 แต่ฉันชอบ 636.7 มากกว่า (แมวและสุนัข
ตามลำดับ)

ฉันเดินมาถึง เลอกร็องด์บูเลอวาร์ แค่เพียงหนึ่งช่วงถนนเท่านั้น
ปารีสก็ได้สลัดคราบขนชั้นล่างออกและหยิบเสื้อโค้ตขนมิงค์ขึ้นสวม
กลิ่นกระด้างของถ่านหินจางหายไป แทนที่ด้วยกลิ่นมะลิหอมหวานปาน
น้ำผึ้งของจอย น้ำหอมแพงระยับซึ่งลอยมาจากสุภาพสตรีที่กำลังชม
ชุดสวยของนีน่า ริชชี และถุงมือหนังสือเขียวของคิสลาฟในตู้กระจกอย่าง
เปลิดเปลิน ฉันเดินต่อไป เลี้ยวหลบนักดนตรีที่เดินออกจากร้านขาย
โน้ตดนตรีเก่ายับยู่ี่ ผ่านอาคารสไตส์บาโรกที่มีประตูสีน้ำเงินแล้วเลี้ยว
เข้าสู่ถนนแคบๆ นี่คือเส้นทางที่ฉันรู้จักดี

ฉันรักปารีส นครที่เต็มไปด้วยความเร่งรีบ เช่นเดียวกับปก
หนังสือ บ้างปกหนัง บ้างปกผ้า ประตูแต่ละบานในปารีสจะนำไปสู่โลก

ที่เราคาดไม่ถึง ในลานหน้าอาคารเราอาจพบจักรยานจำนวนมาก หรือพนักงานดูแลอาคารร่างต้วน้อยถือไม้กวาดในมือ กรณีของห้องสมุดอเมริกันนั้น ประตูไม้บานมหึมาเปิดสู่สวนลับ มีต้นพืชมุขีขึ้นเป็นแนวที่ด้านหนึ่ง อีกด้านเป็นสนามหญ้า มีทางเดินโรยกรวดสีเขียวทอดยาวสู่อาคารซึ่งสร้างจากอิฐและหิน ฉันเดินข้ามธรณีประตูที่มีธงชาติฝรั่งเศสและอเมริกันโบกสะบัดเคียงข้างกันอยู่ด้านบน แล้วแขวนเสื้อแจ็กเก็ตกับที่แขวนซึ่งมีสภาพอ่อนแอแน่นเต็มที รู้สึกเหมือนกลับมาถึงบ้านเมื่อได้สูดกลิ่นอับชื้นของหนังสือที่เหมือนกลิ่นหญ้าอมสัส ผสมผสานกับกลิ่นแหลมฉุนของกระดาษหนังสือพิมพ์ที่ฉันชอบที่สุดในโลก

เนื่องจากไปถึงก่อนเวลาสัมภาษณ์เล็กน้อย ฉันจึงเดินเตร่อยู่แถวเคาน์เตอร์บริการซึ่งมีบรรณารักษ์ผู้ว่าเรียงคอยรับฟังเรื่องราวปวดของสมาชิก (“เราจะหาสแต็กอ้อๆ กินได้ที่ไหนในปารีส” สมาชิกใหม่ที่สวมชุดควาบอยถาม “ทำไมฉันต้องเสียค่าปรับด้วยทั้งที่ฉันยังอ่านไม่จบ” มาตามซิมซ์หึงุดหงิดอยากรู้เหตุผล) ก่อนจะเดินเข้าไปในห้องอ่านหนังสือที่สงบเงียบน่าสบาย

ที่โต๊ะใกล้หน้าต่างกรูกระจกแบบเฟรนช์วินโดว์ ศาสตราจารย์โคเฮนนั่งอ่านรายงานวิชาการ มีখনกยุงสี่สไลป์ก้อยู่ที่มวยผม มีสเตอร์ไพร์ช-โจนส์นั่งอ่านนิตยสาร *ไทม์* อย่างครุ่นคิดพลางสูบไปป์ ปกติแล้วฉันจะกล่าวทักทายพวกเขา แต่ด้วยความตื่นเต็นกับการสัมภาษณ์งานในวันนี้ ฉันจึงเดินเข้าไปนั่งหลบมุมอยู่ตรงแถวชั้นหนังสือโปรดของฉัน ฉันรักการอยู่ท่ามกลางเรื่องราวสารพัดสารพัน บ้างก็เป็นเรื่องเก่าแก่ตั้งแต่ครั้งโบราณกาล บ้างก็เพิ่งตีพิมพ์เมื่อเดือนก่อน

ฉันว่าจะยืมหนังสือนิยายให้พี่ชายสักเล่ม เดียวนี้ไม่ว่าจะตื่นขึ้นเวลาไหนก็ตามกลางดึก ฉันเป็นต้องได้ยินเสียงพิมพ์ดีดดังต๊อกต๋อยของเขา หากไม่ได้กำลังเขียนบทความเรียกร้องให้ฝรั่งเศสรับผู้ลี้ภัยชาวสเปนที่หนีสงครามกลางเมืองเข้ามา ก็เป็นบทความทำนายว่าฮิตเลอร์จะยึดครองยุโรปแบบเดียวกับที่เขายึดส่วนหนึ่งของเซโกสโลวาเกียอย่างแน่นนอน สิ่งเดียวเท่านั้นที่จะทำให้เรามีคล้ายกังวลกับเรื่องคนอื่นได้ก็คือ

หนังสือดี ๆ สักเล่ม

ฉันไล่หนีไปตามสันหนังสือ เลือกออกมาเล่มหนึ่งแล้วสูมเปิดออกดู ฉันไม่เคยตัดสินหนังสือจากหน้าแรก เพราะรู้สึกเหมือนตอนที่ฉันมีนัดเดทครั้งแรก แล้วก็ป็นครั้งสุดท้ายด้วยกับหนุ่มคนหนึ่งที่เราต่างยืมหวานใส่กันมากเกินไป ดังนั้นจึงเปิดไปตรงกลางเล่มซึ่งผู้เขียนไม่ได้พยายามสร้างความประทับใจ “ชีวิตเรามีด้านมืด แต่ก็มีความสว่างด้วย” ฉันอ่าน “เธอคือหนึ่งในแสงสว่างเหล่านั้น แสงที่สว่างไสวที่สุดท่ามกลางแสงทั้งมวล” *วี แมร์ซี ไซ่แล้ว* ขอขอบคุณมากเลยมิสเตอร์สโตเกอร์ นี่แหละที่ฉันอยากจะบอกกับเรมี

เอาละสิ สายแล้ว ฉันรีบเดินไปที่เคาน์เตอร์บริการ เขียนชื่อบนบัตรยืมแล้วใส่ *แดรกควิลลา* ลงในกระเป๋า ผู้อำนวยการห้องสมุดยื่นรอยยิ้มอยู่ ผมสื่อน้ำตาลแดงของเธอมาเป็นมวยเช่นทุกครั้ง ในมือถือปากกาดำเงิน

ทุกคนรู้จักมิสรีเตอร์ เธอเขียนบทความให้หนังสือพิมพ์ และเป็นนักพูดที่น่าประทับใจเมื่อเธอก้าวเชิญชวนผู้คน ไม่ว่าจะป็นนักเรียน นักศึกษา ครู ทหาร ชาวต่างชาติหรือชาวฝรั่งเศส ให้มาเยือนห้องสมุด โดยยื่นกรานว่าห้องสมุดมีที่สำหรับทุกคน

“โอติล ซูเซต์ ค่ะ” ฉันแนะนำตัว “ต้องขอโทษด้วยค่ะที่สาย ความจริงดิฉันมาก่อนเวลานัด แต่พอเปิดหนังสือก็...”

“การอ่านเป็นอันตราย” มิสรีเตอร์บอกและยิ้มอย่างเข้าใจ “ไปคุยในห้องทำงานฉันกันดีกว่า”

ฉันเดินตามเธอไป เราเดินผ่านห้องอ่านหนังสือ สมาชิกในชุดสูทสว่างามพากันลดหนังสือพิมพ์ที่อ่านอยู่ลงมองผู้อำนวยการคนสำคัญเดินขึ้นบันไดวน และตรงไปยังระเบียงทางปีกของอาคารซึ่งเขียนไว้ว่า เฉพาะเจ้าหน้าที่เท่านั้น สู่ห้องทำงาน ในห้องอบอวลด้วยกลิ่นกาแฟเอสเปรสโซบนผนังมีภาพถ่ายทางอากาศขนาดใหญ่ของเมืองเมืองหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นบล็อกสี่เหลี่ยมเหมือนกระดานหมากรุก แตกต่างจากถนนววงวนของปารีสอย่างลิบลิบ

เมื่อสังเกตว่าฉันมองอย่างสนใจ มิสรีเตอร์จึงพูดขึ้นว่า “กรุง

วอชิงตัน ดี.ซี. นะ ฉันเคยทำงานที่หอสมุดรัฐสภา” เธอทำท่าเชยฉันหนึ่ง แล้วจึงนั่งลงที่โต๊ะทำงานซึ่งเต็มไปด้วยเอกสาร บางแผ่นหล่นออกมา นอกถาด บ้างมีที่เจาะกระดาษทับไว้ไม่ให้กระเจาย ที่มุมหนึ่งมีโทรศัพท์ สีดำมันขลับ หนังสือตั้งหนึ่งวางอยู่บนเก้าอี้ข้าง ๆ มิสรีเตอร์ ฉันแอบเห็น นิยายของไอแซก ไคนิเซน และอีดิท วาร์ตัน ทั้งสองเล่มมีที่คั่นหนังสือ เป็นแถบรีบบิ้นสีสดใสเชิญชวนให้ผู้อ่านยกกรกลับมาอ่านอีก

มิสรีเตอร์ชอบอ่านหนังสือประเภทไหนนะ ที่รู้คือเธอไม่เปิด หนังสือทิ้งไว้ถ้าเข้าเหมือนฉันเพราะไม่มี *มาร์เกอปาจ* ที่คั่นหนังสือ แล้ว ก็คงไม่วางหนังสือซ้อนเป็นตั้งข้างเตียงด้วย เธอน่าจะอ่านหนังสือคราวละ สี่ห้าเล่มพร้อมกัน มีหนังสือในกระเป๋าก็หนึ่งเล่มไว้อ่านบนรถประจำทาง เล่มหนึ่งอาจเป็นหนังสือที่เพื่อนรักถามความคิดเห็นของเธอ อีกเล่มน่าจะ เป็นหนังสือที่ไม่มีใครรู้ เป็นความสุขลับ ๆ ของเธอในบ่ายวันอาทิตย์ยาม ฝนตก -

“ใครคือนักเขียนโปรดของคุณ” มิสรีเตอร์ถาม
ใครคือนักเขียนโปรดเธอ ช่างเป็นคำถามที่ตอบยากเสียจริง เป็น ไปได้ยังไงที่จะให้เลือกใครเพียงคนเดียว ความจริงแล้วน้ำคำโรกับฉันเคย แบ่งนักเขียนออกเป็นประเภท ๆ คือนักเขียนที่เสียชีวิตแล้ว นักเขียน ที่ยังมีชีวิต นักเขียนต่างประเทศ นักเขียนฝรั่งเศส ฯลฯ เพื่อจะได้เลือก ง่ายขึ้น ฉันนึกถึงหนังสือในห้องอ่านหนังสือที่เพิ่งหยิบจับเมื่อสักครู่ พวกหนังสือที่ทำให้ฉันประทับใจในอดีต ฉันชื่นชมความคิดของราล์ฟ วาลโด เอเมอร์สัน ที่ว่า *ฉันไม่เคยโดดเดี่ยวขณะที่อ่านหรือเขียน แม้ จะไม่มีใครอยู่ด้วยก็ตาม* แล้วก็ของเจน ออสเตน ด้วย แม้นักประพันธ์ สตรีผู้นี้จะเขียนหนังสือในยุคคริสต์ศตวรรษที่สิบเก้า แต่ผู้หญิงหลายคน ยุคนี้อีกยังอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่แตกต่างกัน...คือมีอนาคตที่ถูกกำหนด โดยผู้ชายที่แต่งงานด้วย เมื่อสามเดือนก่อน ตอนที่ฉันบอกป๊าและ มาม่ามืองว่าฉันไม่จำเป็นต้องมีสามี ป๊าป๊าหัวเราะหึ ๆ จากนั้นก็เริ่มเชิญ ลูกน้องหนุ่ม ๆ มากินอาหารกลางวันที่บ้านทุกวันอาทิตย์ และนำเสนอ แต่ละคนกับฉันราวกับไถ่วงอับรอยผักชีบนถาดฝีมือมาม่ามือง “มาร์คไม่เคย

แล้วเราจะได้พบกับอีก ๓ ห้องสมุดปารีส

ขาดงานแม้แต่วันเดียว ขนาดเป็นไข้หวัดก็ยังไม่ลางาน”

“คุณอ่านหนังสือไหมคะ”

ปาปาบ่นเสมอว่าฉันเป็นคนปากไวกว่าความคิด และความหงุดหงิดที่ไม่อาจตัดสินใจได้ทำให้ฉันตอบคำถามแรกของมิสรีเดอร์ว่า

“นักเขียนโปรดที่เสียชีวิตแล้วของดิฉันคือดอสโตเยฟสกี เพราะฉันชอบตัวละครรัสโคลนนิคอฟ เขาไม่ใช่คนเดียวที่อยากตกกะโหลกใครสักคน”

เงียบ...

ทำไมฉันถึงไม่ตอบอะไรที่คนทั่วไปตอบกันนะ อย่างเช่น โซรา นีล เฮิร์สตัน นักเขียนโปรดที่ยังมีชีวิตอยู่ของฉัน

“รู้สึกเป็นเกียรติที่ได้พบคุณค่ะ” ฉันเดินไปที่ประตู รู้ตัวว่าการสัมภาษณ์คงจบลงเท่านี้

ขณะที่มือแตะลงบนลูกบิดกระบี่เบื้องเคลือบ ฉันก็ได้ยินมิสรีเดอร์พูดขึ้นว่า “กระโจนสู่ชีวิตโดยไม่ต้องไตร่ตรอง ไม่ต้องกลัว กระแสน้ำจะนำเธอไปยังฝั่ง ซึ่งเธอจะลุกยืนได้อย่างปลอดภัยอีกครั้ง”

ประโยคโปรดของฉันเลยทีเดียวจาก *อาชญากรรมกับการลงทัณฑ์*² ของดอสโตเยฟสกี 891.73 ฉันหันหลังกลับไป

“ผู้สมัครส่วนใหญ่บอกว่านักเขียนโปรดของเขาคือ เซกสเปียร์” มิสรีเดอร์ว่า

“นักประพันธ์คนเดียวที่มีเลขหมู่ระบบทศนิยมดิวิชั่นของตัวเองโดยเฉพาะ”

“มีสองสามคนที่พูดถึง *ความรักของเจน แอร์*³”

นั่นน่าจะเป็นคำตอบปกติทั่วไป ทำไมฉันถึงไม่บอกว่าชาร์ลส์ดัด บรอนเต หรือไม่กี่พี่น้องบรอนเตคนใดคนหนึ่งนะ “ดิฉันชอบเจนเหมือนกันค่ะ พี่น้องบรอนเตมีเลขหมู่เดียวกัน-823.8”

² *Crime and Punishment* นวนิยายโดยฟีโอดอร์ ดอสโตเยฟสกี ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1866

³ *Jane Eyre* นวนิยายโดยชาร์ลส์ดัด บรอนเต ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1847

“แต่ฉันชอบคำตอบของคุณนะ”

“จริงหรือคะ”

“คุณตอบอย่างี่รู้สึก ไม่ใช่อย่างี่คุณคิดว่าฉันอยากได้ยิน”
ก็จริงอยู่

“จงอย่ากลัวที่จะแตกต่าง” มิสรีเตอร์เอนตัวมาข้างหน้า สายตา
ฉลาดเฉลียวและแน่วแน่มองมาที่ฉัน “ทำไมคุณถึงอยากทำงานที่นี้”
ฉันไม่อาจให้เหตุผลที่แท้จริงเพราะคงฟังดูแย่มาก ดังนั้นจึงบอก
ไปว่า “ฉันจำระบบทศนิยมดีวิอ⁴ได้ขึ้นใจและได้เกรดเอเพียงในคณะ
บรรณารักษศาสตร์ค่ะ”

มิสรีเตอร์ชำเลื่องดูใบสมัครของฉันและบอกว่า “ประวัติการศึกษาดี
น่าประทับใจ แต่คุณยังไม่ได้ตอบคำถามฉัน”

“คือดิฉันเป็นสมาชิกที่นี้ และดิฉันรักวรรณคดีอังกฤษ...”

“ข้อนี้ฉันมองออก” น้ำเสียงมิสรีเตอร์เจือความผิตหวังเล็กน้อย
“ขอใบสำหรับเวลาของคุณนะ เราจะให้คำตอบในอีกสองสามอาทิตย์
เดี๋ยวฉันเดินไปส่ง”

ที่ลานหน้าห้องสมุด ฉันถอนใจด้วยความหงุดหงิด ฉันน่าจะตอบ
เธอไปตรงๆ ว่าทำไมถึงอยากทำงานนี้

“มีอะไรหรือจ๊ะ โอดีล” ศาสตราจารย์โคเฮนถาม ฉันชอบการ
บรรยายชุด ‘วรรณกรรมอังกฤษ ณ ห้องสมุดอเมริกัน’ ซึ่งแน่นอนจน
เหลือแต่ที่ยืนของศาสตราจารย์ผู้มีผ้าคลุมสีม่วงเป็นสัญลักษณ์ท่านนี้มาก
ท่านทำให้วรรณกรรมโบราณที่แสนเข้าใจยากอย่าง *เบอูล์ฟ*⁴ กลายเป็น
เรื่องสนุกที่เข้าถึงได้ อีกทั้งยังสอดแทรกมุกตลกร้ายซึ่งทำให้การบรรยาย
เต็มไปด้วยความสนุกสนาน เรื่องฉาวโฉ่ในอดีตที่ท่านปล่อยออกมา
เป็นระลอกไม่ขาดสายเหมือน *ปาร์เฟิง น้ำหอมกลิ่นไลแล็ก*ของท่าน
ซึ่งโชนมาเป็นครั้งคราว ว่ากันว่า *มาตามเลอโปรเฟสเซอร์* ท่านนี้เป็น

⁴ *Beowulf* บทกวีอังกฤษโบราณที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง สันนิษฐานว่าเริ่มเผยแพร่ใน
คริสต์ศตวรรษที่เจ็ด

แล้วเราจะได้พบกับอีก ๑ ห้องสมุดปารีส

ชาวมิลาน และเป็นอดีตดาราดัลเลร์ชื่อดังที่ทิ้งชื่อเสียง (และสามีแสนหน้าเบื้อ) หนีตามผู้รักไปครองรักกันที่บราซาวีล ก่อนจะกลับมาปารีสอีกครั้ง (คนเดียว) และได้สมัครเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยซอร์บอนน์ เช่นเดียวกับซีโมน เดอ โบวัวร์ จากนั้นได้ผ่านการสอบ *ลาเกอร์กาซีง* และได้ประกาศนียบัตรการสอนวรรณคดีระดับสูงสุดซึ่งน้อยคนนักที่จะทำสำเร็จ

“ว่าไงจ๊ะ โอติล”

“หนูเพิ่งทำอะไรโง่ๆ ในการสัมภาษณ์งานมาค่ะ”

“หญิงสาวฉลาดๆ อย่างเธอนะเธอจะไปทำอะไรโง่ๆ เธอบอกมิสรีเตอร์หรือเปล่าว่าจะไม่เคยพลาดการบรรยายของฉันแม้แต่ครั้งเดียว ฉันอยากให้คุณศิษย์เป็นอย่างเธอบ้างจริงๆ”

“ฉันไม่ทันได้คิดว่าน่าจะบอกค่ะ”

“ฉันเขียนทุกอย่างที่เธออยากบอกลงในจดหมายขอขอบคุณสิ”

“มิสรีเตอร์คงไม่รับหนูหรอกค่ะ”

“ชีวิตคือการต่อสู้ เธอต้องเข้าไปตะลุมบอนกับมันเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ”

“หนูไม่แน่ใจ...”

“แต่ฉันแน่ใจ” ศาสตราจารย์โคเฮนว่า “นี่เธอคิดว่าอยู่ดี ๆ พวกผู้ชายคร่ำครึที่ซอร์บอนน์ก็จางฉันง่าย ๆ อย่างนั้นรี ฉันต้องพยายามมากแค่ไหนรู้ไหมมากกว่าพวกเขาจะเชื่อว่าผู้หญิงก็มีความสามารถพอที่จะสอนในมหาวิทยาลัยได้”

ฉันเงยหน้ามองท่าน ก่อนหน้านั้นฉันเห็นแต่ผ้าคลุมสีม่วงของท่านเท่านั้น แต่ตอนนี้ฉันเห็นประกายคมกล้าในดวงตาของท่านด้วย

“ความดั่งต้นหญ้าไม่ใช่สิ่งเลวร้ายนะจ๊ะ” ท่านพูดต่อ “แม้คุณพ่อฉันจะบ่นเสมอว่าฉันเป็นคนเถียงคอเป็นเอ็น ไม่เคยยอมใครก็ตาม”

“หนูก็เหมือนกัน ปาปาบอกว่าหนูเป็นคน ‘ดันทุรัง’”

“ฉันก็ใช้ให้เป็นประโยชน์ซะนะ”

ถูกของท่าน ในหนังสือโปรดของฉันหลายเล่ม นางเอกไม่เคยยอมแพ้ ถูกของท่านที่บอกให้ฉันเขียนสิ่งที่ฉันคิดลงในจดหมาย การเขียน

ง่ายกว่าการพูดต่อหน้า เพราะเราลบแล้วเขียนใหม่ได้ ถึงต้องเริ่มเขียนใหม่กว่าหนึ่งร้อยครั้งฉันก็จะทำ

“ถูกของอาจารย์ค่ะ...” ฉันว่า

“แน่นอน! ฉันจะบอกผู้อำนวยการเองว่าเธอตั้งคำถามที่ดีที่สุดเสมอในการบรรยายของฉัน แต่เธอต้องทำตามที่ฉันแนะนำนะ” เสียงผ้าคลุมสะบัดดังวืดเมื่อท่านหันหลังเดินก้าวยาวเข้าไปในห้องสมุด

ไม่ว่าจะรู้สึกแยแ่แค่ไหนก็ตาม จะต้องมีคนหนึ่งในห้องสมุดช่วยดึงฉันกลับขึ้นมาสู่อิฐใหม่เสมอ ห้องสมุดแห่งนี้เป็นมากกว่าแค่ก้อนอิฐกับหนังสือ แต่ยังมีน้ำใจของคนที่เป็นเสมือนปุ่นที่สมานอิฐทุกก้อนเข้าด้วยกัน ห้องสมุดอื่นๆ ที่ฉันเคยไปมา มีเก้าอี้ไม้แข็งกระด้างกับความสุภาพ ‘บงฉูร์ สวีสตี มาดมัวแซล โอเรอัวร์ แล้วพบกันใหม่ มาดมัวแซล’ ซึ่งก็ไม่ได้มีอะไรผิด เพียงแต่ *บิบลิโอแต็ก ห้องสมุด* เหล่านั้นไม่ได้ให้ความรู้สึกของชุมชนที่แท้จริงเท่านี้เอง แต่ที่นี้เป็นเสมือนบ้านสำหรับฉัน

“โอดีล! รอกอน!” มิสเตอร์ไพร์ซ์-โจนส์ นักการทูตเกษียณชาวอังกฤษในชุดสูทติดหูกระต่ายลายลูกน้ำนั่นเอง ตามด้วยมิสซิสเทิร์นบูลล์ บรรณารักษ์ที่มีผมม้าเบี้ยวๆ สีเทาฟ้า ศาสตราจารย์โคเฮน คงไปเล่าให้พวกเขาฟังว่าฉันกำลังรู้สึกท้อแท้

“เขียนไปเถอะ ไม่เสียเปล่าหรอก” มิสเตอร์ไพร์ซ์-โจนส์ตบหลังเบาๆ ให้กำลังใจฉันแบบเงินๆ “เธอต้องชนะใจผู้อำนวยการอย่างแน่นอน เขียนรายละเอียดของเธอเป็นข้อๆ ในจดหมายแบบที่นักการทูตฝึกปากกล้าเขาทำกันนั่นแหละ”

“หยุดโอ้อวดเหมือนเด็ก ๆ ซะทีเถอะค่ะ!” มิสซิสเทิร์นบูลล์ดุอดีตนักการทูตแล้วหันมาทางฉัน “ฉันเป็นชาววินนิเพก พวกเราค้นเคยกับอุปสรรคต่างๆ นานาในชีวิตซึ่งทำให้เราเป็นเราในวันนี้ ฤดูหนาวที่นั่นลบล้างสิ่งบงกช แต่เธอจะไม่เคยได้ยินใครโอดครวญ ไม่เหมือนกับพวกอเมริกัน...” เมื่อนึกขึ้นได้ว่าเธอออกมาที่นี่ทำไม (เพื่อจะได้ชี้นิ้วสั่งการใครบางคน) มิสซิสเทิร์นบูลล์ก็ยกนิ้วพอมๆ ขึ้นตรงหน้าฉันและบอกว่า “ยัดตัวขึ้นมา ออย่ายอมแพ้ง่ายๆ!”

แล้วเราจะได้พบกับอีก ณ ห้องสมุดปารีส

ฉันยิ้มเมื่อตระหนักว่าบ้านคือที่ที่ไม่มีความลับ และฉันกำลังยิ้ม
ซึ่งแปลว่ากำลังจะมีอะไรบางอย่างเกิดขึ้น

ในห้องนอน ฉันลงมือเขียนโดยไม่รู้สีกกลัวอีกต่อไป :

เรียน มิสรีเตอร์

ดิฉันขอขอบคุณที่คุณได้สละเวลาพูดคุยกับดิฉัน
เรื่องงาน ดิฉันตื่นเต้นดีใจมากที่คุณเป็นคนสัมภาษณ์
ห้องสมุดนี้มีความหมายกับดิฉันมากกว่าที่ใดๆ ในปารีส
ตอนที่ฉันยังเด็ก คุณนำคาโรลีนพาฉันไปที่นั่นในช่วงโมง
เล่านิทานเสมอ ต้องขอขอบคุณคุณนำที่ทำให้ดิฉันได้เรียนรู้
ภาษาอังกฤษและตกหลุมรักห้องสมุดแห่งนี้ แม้คุณนำ
ของฉันจะไม่อยู่แล้ว แต่ที่เอแอลพี...ดิฉันยังคงมองหาท่าน
เสมอ ดิฉันจะเปิดหนังสือออกดูของเลียบบัตริยมหนังสือ
ด้านหลัง โดยหวังว่าจะได้เห็นชื่อคุณนำบนบัตร การได้อ่าน
นิยายเล่มเดียวกับท่านทำให้ฉันรู้สึกว่าคุณยังอยู่ใกล้ๆ ดิฉัน
ห้องสมุดแห่งนี้คือสถานที่หลบภัยของดิฉัน ดิฉัน
หามุมสงบสำหรับนั่งฝันและนั่งอ่านหนังสือเงียบๆ ได้เสมอ
และฉันอยากให้ทุกคนได้มีโอกาสเช่นนี้บ้าง โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งคนที่รู้สึกว่าเป็นคนแปลกแตกต่างจากคนอื่น ๆ
และต้องการมีที่ที่ตัวเองเรียกได้ว่าเป็นบ้าน

ฉันเซ็นชื่อ ปิดท้ายการสัมภาษณ์อย่างบริบูรณ์

ลิลลี่

เมืองพรอยด์ รัฐมอนแทนา ปี 1983

แกคือมิสซิสทิสตาฟสัน แกอยู่ข้างบ้านฉัน ชาวบ้านเรียกแกกลับหลังว่า 'เจ้าสาวสงคราม' แต่สำหรับฉัน แกดูไม่เหมือนเจ้าสาวเลย ประการแรกคือแกไม่ได้สวมชุดขาว แล้วก็แกด้วย แกกว่าพ่อแม่ฉันเยอะเลย ทุกคนรู้ว่ามิสซิสทิสตาฟสันต้องมีเจ้าบ่าว แต่สามีของแกเสียไปนานแล้ว แม่แกจะพูดได้อย่างคล่องแคล่วสองภาษา แต่ส่วนใหญ่แล้วแกแทบจะไม่พูดกับใคร แกอยู่ที่นี่มาตั้งแต่ปี 1945 แต่ชาวบ้านมักมองว่าแกเป็นคนต่างถิ่นเสมอ

มิสซิสทิสตาฟสันเป็นเจ้าสาวสงครามคนเดียวในพรอยด์ เหมือนกับที่หมอสแตนซ์ฟิลด์เป็นหมอคนเดียวของที่นี่ บางครั้งฉันจะแอบมองเข้าไปในห้องนั่งเล่นของแกซึ่งแม่แต่โต๊ะเก้าอี้ก็ยังคงดูแปลกตา ขาโต๊ะแกะสลักทำจากไม้วอลนัทงามประณีตเหมือนเฟอร์นิเจอร์ในบ้านตุ๊กตา ฉันแอบดูกล่องไปรษณีย์ของแกด้วย แกมักได้รับจดหมายจากแดนไกลไกลถึงซิดาโกแนะ จดหมายจำหน่ายของว่ามาตามโอดิล กุสตาฟสัน เปรียบเทียบกับพวกซื้อที่ฉันรู้จักอย่างทริเซีย หรือทิฟฟานี ชื่อ 'โอดิล' ก็ฟังดูแปลกดี ว่ากันว่าแกมาจากฝรั่งเศส ด้วยความที่อยากรู้จักแกมากขึ้น ฉันจึงเปิดสารานุกรมหาหัวข้อเกี่ยวกับปารีส แล้วก็ได้เห็นรูปแกะสลักการ์กอยล์สี่เทพานมหาริหารน็อตร์-ตาม และประติมากรรมของนโปเลียน ทว่าสิ่งที่ฉันอ่าน ไม่ได้ให้คำตอบฉันได้เลยว่าอะไรทำให้มิสซิสทิสตาฟสันแตกต่างจากคนอื่น ๆ

มิสซิสซูกัสตาฟสันไม่เหมือนผู้หญิงคนอื่น ๆ ในพรอยด์ที่มีร่างกายกลมต้วนุ้ยเหมือนนกกกระจับ สวมเสื้อสเวตเตอร์ตัวโคร่ง ใส่รองเท้าเซ็กซี่สีเทาอ่อน และไปจ่ายตลาดทั้งที่ยังมีโรลล์ม้วนผมเต็มหัว แต่มิสซิสซูกัสตาฟสันจะใส่ชุดสวยแบบที่คนจะใส่ไปโบสถ์วันอาทิตย์อย่างกระโปรงพลิตและรองเท้าส้นสูง แม้จะแค่เอาขยะออกมาทิ้งหน้าบ้านก็ตาม คาดเข็มขัดสีแดงที่ช่วยเน้นเอวคอด แกะจะทาลิปสติกสีแดงแบร์ริดเสมอแม้เวลาไปโบสถ์ ‘แม่นั่นคงสำคัญตัวมิด’ ใครคนหนึ่งเอ่ยขึ้นขณะที่มิสซิสซูกัสตาฟสันเดินผ่านไปนั่งยังที่ประจำด้านหน้า ซ่อนสายตาอยู่ภายใต้หมวกทรงระฆัง ไม่มีใครสวมหมวกในโบสถ์ และสมาชิกส่วนใหญ่จะนั่งออกันอยู่แถวหลังเพราะไม่อยากเรียกร้องความสนใจจากพระเจ้าหรือบาทหลวง

เช้าวันนั้น บาทหลวงมาโลเนียหรือที่เรียกกันว่าคุณพ่อปลอกคอเหล็กขอให้พวกเราอธิษฐานให้แก่ผู้โดยสาร 269 คนบนเครื่องบินโบอิง 747 ที่ถูกจรวดเค-8 ของโซเวียตยิงตก ประธานาธิบดีเรแกนออกโทรทัศน์พูดถึงการยิงถล่มเครื่องบินขณะบินจากเมืองแองเคอเรจสู่กรุงโซล เสียงของท่านดังก้องอยู่ในหูฉันขณะที่ระฆังโบสถ์ดังกังวาน “ความโศกเศร้า สะเทือนใจ ความโกรธ...สภาพโซเวียตได้ล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกแง่มุม...ความอามหิตผิดมนุษยเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องที่เราเราต้องประหลาดใจเลย...” ฟังดูเหมือนท่านประธานาธิบดีจะบอกว่าพวกเรัสเซี่ยจะฆ่าเราทุกคน ไม่เว้นแม้กระทั่งเด็ก

สงครามเย็นทำให้พวกเรากลัวจนตัวสั่นแม้แต่ในรัฐทางไกลอย่างมอนแทนา ลุงวอลต์ซึ่งทำงานที่ฐานทัพอากาศมัลมส์สตรอมบอกว่ารัฐบาลได้ฝัง ‘มินิตแมน’ จรวดนิวเคลียร์ขนาดเล็กทั่วพื้นราบอันกว้างใหญ่ของมอนแทนาเหมือนชานาฝังหัวมันฝรั่ง หัวจรวดเหล่านี้กำลังรอวันโลกแตกอย่างอดทนในห้องนิรภัยใต้ดิน แกยังไม้ด้วยว่ามีมินิตแมนพวกนี้มีแรงระเบิดมากกว่าระเบิดนิวเคลียร์ที่ถล่มเมืองฮิโรชิมาราบเป็นหน้ากลอง และบอกอีกว่าชิปนาวูทพวกนี้จะมองหากันเอง เพราะฉะนั้นชิปนาวูทของโซเวียตจะมองผ่านวอชิงตัน ดี.ซี. และเล็งมาที่เรา โดยมินิตแมนของเรา

ก็จะพุ่งขึ้นยิงมอสโกเป็นการโต้ตอบทันที รวดเร็วชนิดที่ว่าฉันลุกขึ้นแต่งตัวไปโรงเรียนยังไม่เสร็จด้วยซ้ำ

หลังพิธีมิสซา เหล่าสัตบุรุษพากันข้ามถนนไปยังหอประชุมเพื่อดื่มกาแฟ โดนัท และซูปชิบนิินทา ฉันกับแม่ยืนต่อคิวรอรับขนมที่แทนตั้งเครื่องทำกาแฟ พ่อกับพวกผู้ชายยืนล้อมมิสเตอร์ไอเวอร์ส-ประธานธนาคารที่พ่อทำงานอยู่ พ่อทำงานสัปดาห์ละหกวันโดยหวังว่าจะได้เลื่อนเป็นรองประธาน

“ไซเวียตไม่ยอมให้ใครเข้าไปค้นหาร่างผู้เสียชีวิต ไอ้พวกไม่มีศาสนา นี่ชั่วร้ายจริง ๆ”

“สมัยที่เคนเนดีเป็นประธานาธิบดี ingsklaไหมสูงกว่าทุกวันนี้ถึงเจ็ดสิบเปอร์เซ็นต์”

“ตอนนี้พวกเราเลยเป็นเป้านิ่งให้มัน”

ฉันได้ยืนทิ้งที่ไม่ได้ตั้งใจฟัง ขณะที่ทุกคนพากันกังวลกับสงครามเย็น การสนทนาอย่างเคร่งเครียดแบบนี้เป็นเสมือนเสียงซาวนด์แทร็กทุกวันอาทิตย์หลังโบสถ์เล็ก ฉันวุ่นวายกับการหยิบโดนัทลูกกลมใส่จานกว่าจะเห็นว่าแม่กำลังหายใจเสียงฟืด ๆ ก็ผ่านไปแล้วหนึ่งนาที ปกติเวลามีอาการแบบนี้แม่จะมีเหตุผลเสมอ เช่น “ซาวนากำลังเก็บเกี่ยวละอองหญ้าในอากาศทำให้เป็นหอบขึ้นมา” หรือ “คุณพ่อมาโลเนียโบกธูปอย่างกับจะรมควันพวกเรา” แต่คราวนี้แม่ได้แต่บิบบิ้นแขนฉัน พุดไม่ออกฉันค่อย ๆ พาแม่ไปยังโต๊ะที่ใกล้ที่สุด และช่วยยให้แม่นั่งลงข้างมิสซิส กุสตาฟสัน แม่หย่อนตัวลงบนเก้าอี้เหล็กและดึงฉันนั่งข้าง ๆ

ฉันพยายามเรียกความสนใจจากพ่อ

“ไม่เป็นไรหรอกจ้ะ ไม่ต้องวุ่นวาย” น้ำเสียงของแม่จริงจัง

“ช่างน่าเศร้าจริง เรื่องที่เกิดขึ้นกับคนบนเครื่องบินนั้น” มิสซิส ไอเวอร์สซึ่งนั่งอยู่ตรงข้ามเอ่ย

“ฉันถึงไม่ไปไหนทั้งนั้นไง” มิสซิสเมอร์ดีบอกว่า “ร้อนไปร้อนมาหาเรื่องใส่ตัวแท้ ๆ”

“คนบริสุทธิ์หลายคนต้องเสียชีวิต” ฉันว่า “ประธานาธิบดีเรแกน

บอกว่ามีสมาชิกสมาคมกองเกรสเสียชีวิตหนึ่งคนด้วยคะ”

“ดีแล้ว เหลือบจะได้อีกตัว” มิสซิสเมอร์ดีอกยัดโดนัทขึ้นสุดท้ายในจานของแกเข้าไประหว่างฟันเหลืองอ้อย

“พูดไม่ถูกนะคะ คนเรามีสิทธิ์จะบินไปไหนมาไหนโดยไม่ถูกยิง”
ฉันว่า

มิสซิสกุสตาฟสันสบตากับฉันแล้วพยักหน้า รวากับว่าความคิดของฉันมีความหมาย แม้ฉันจะคอยแอบดูแกเสมอจนเป็นงานอดิเรกอย่างหนึ่ง แต่นี่เป็นครั้งแรกที่ฉันมีตัวตนขึ้นมาสำหรับแก

“เธอเป็นคนกล้าหาญนะ ที่ยืนหยัดในสิ่งที่ตัวเองเชื่อ” แกว่า

ฉันยกไหล่ “เราไม่ควรใจร้ายกับคนอื่นคะ”

“ฉันเห็นด้วยที่สุด”

ก่อนที่ฉันจะพูดอะไรออกไป เสียงมิสเตอร์โอเวอร์สก็ลั่นขึ้นว่า “สงครามเย็นนี้ยืดเยื้อมาเกือบสี่สิบปีแล้ว เราคงไม่มีวันชนะ”

หลายคนผงกหัวหงิกหงักเห็นด้วย

“โอ้พวกฆาตกรเลือดเย็น” แกพูดต่อ

“คุณเคยเจอคนรัสเซียจริงๆ หรือเปล่า” มิสซิสกุสตาฟสันถาม “เคยทำงานกับคนรัสเซียหรือเปล่า ฉันเคยคะ และฉันก็บอกได้ว่าพวกเขาไม่ได้แตกต่างจากคุณหรือฉันเลย”

หอประชุมเงียบกริบ มิสซิสกุสตาฟสันไปเจอศัตรูของเราที่ไหนมาล่ะเนี่ย แถมยังเคยทำงานกับพวกเขาด้วยหรือนี่

ในพรอยด์ ไม่มีเรื่องใดของชาวบ้านที่เราไม่รู้ ทุกคนรู้เรื่องของกันและกัน เรารู้ว่าใครดีมากเกินไปและเพราะอะไร ใครโกงภาษี ใครนอกใจภรรยา ใครอยู่กับใครโดยไม่ได้แต่งงานที่มีโมนต์ สิ่งเดียวที่เป็นความลับดำมืดคือมิสซิสกุสตาฟสัน ไม่มีใครรู้ว่าแกเป็นลูกเต้าเหล่าใคร พ่อแกทำงานอะไร หรือแกเจอบัค กุสตาฟสัน ตอนสงครามได้อย่างไร และไปทำอาชีพไหนเขาถึงได้ทิ้งแฟนที่คบกันมาตั้งแต่สมัยมัธยมมาแต่งงานกับแก มีข่าวลือมากมายเกี่ยวกับมิสซิสกุสตาฟสัน แต่สักพักก็จางหายไป

ไม่มีอะไรคงทนยืนนาน ดวงตาแกมีแววมั่นเศร้า แต่ไม่รู้ว่าจากความสูญเสียหรือความเสียใจ และหลังจากใช้ชีวิตในปารีส แกมาลงหลักปักฐานในเมืองเล็กๆ กลางทุ่งที่แสนจะน่าเบื่อนี้ได้อย่างไร

ฉันเป็นนักเรียนประเภท ‘นั่งแถวหน้าและยกมือเสมอ’ แมรีหลุยส์นั่งหลังฉันและชอบเหม่อลอย วันนี้มีสแกนสันยืนอยู่หน้ากระดานดำพยายามให้นักเรียนเกรดเจ็ดสนุกกับเรื่อง ‘อัครวินไอแวนโฮ¹’ แมรีหลุยส์พิมพ์ว่า ‘ไอแวน-โน’ ถัดไปแถวข้างๆ นิ้วของรีอบบีที่จับดินสออยู่เป็นสีน้ำตาล ผมของเขาเหมือนขนนกและมีสีน้ำตาลเหมือนกับของฉัน เขาขับรถเป็นแล้วเพราะต้องช่วยพ่อแม่ขนข้าวสาลี เขายกดินสอขึ้นมาที่ปาก ยางลบสีชมพูตรงปลายแตะริมฝีปากล่าง ฉันนั่งจ้องมุมปากเขาได้ทั้งวัน ทั้งคืนโดยไม่เบื่อเลย

เฟรนช์คิส เฟรนช์โทสต์ เฟรนช์ฟรายส์ ของดีทุกอย่างเป็นฝรั่งเศสทั้งนั้น เท่าที่รู้ถั่วลิ้นเต่าฝรั่งเศสอร่อยกว่าของอเมริกา เพลงฝรั่งเศสก็น่าจะไพเราะกว่าเพลงลูกทุ่งที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุแห่งเดียวของเมืองแน่นอน ‘อกหักดังเป๊าะ เมื่อแม่ถ้วนมโตหนีไปกับกระต๊องที่หนุ่มกว่า’ คนฝรั่งเศสน่าจะรู้เรื่องรักๆ ใคร่ๆ ดีกว่าพวกเรา

ฉันอยากเดินขนาดไปตามรันเวย์สนามบิน รันเวย์แฟชั่น อยากเป็นนางเอกละครบรอดเวย์ อยากเห็นหลังม่านเหล็ก อยากรู้สึกที่เวลาภาษาฝรั่งเศสลึกลงไปมาอยู่ในปากจะเป็นยังไง แต่คนเดียวที่ฉันรู้จักซึ่งเคยใช้ชีวิตนอกพรอยด์ คือมิลลิสกุกสตาฟสัน

แม้จะอยู่บ้านติดกัน แต่เหมือนห่างไกลกันหลายปีแสง ทุกวันฮาลโลวีน แม่จะเตือนว่า “เจ้าสาวสงครามไม่เปิดไฟที่ระเบียง แสดงว่าแกไม่ต้องการให้เด็ก ๆ ไปเคาะประตู” ตอนที่แมรีหลุยส์กับฉันขายคุกกี้เนตรนารี แม่ของเธอบอกว่า “ยัยบ้านนั้นต้องประหยัด ไม่ต้องไปขายแคะนะ”

¹ *Ivanhoe* นวนิยายโดยเซอร์วอลเตอร์ สก็อตต์ ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1819

การได้เจอมิสซิสทิสกุลสถาปนัจจๆ ทำให้ฉันกล้าขึ้น ตอนนี่สิ่งเดียวที่ต้องการก็คือ การได้การบ้านที่เหมาะสมๆ จากครูเพื่อฉันจะได้ไปขอสัมภาษณ์แก

แล้วก็อย่างที่หวังไว้ มิสแฮนสันสั่งให้เราเขียนรายงานเกี่ยวกับ *อัครวินไอแวนไฮ* เมื่อหมดชั่วโมง ฉันเดินไปที่โต๊ะครู และบอกว่าฉันขอเขียนรายงานเกี่ยวกับประเทศใดประเทศหนึ่งแทนได้ไหม

“ครั้งนี่ครั้งเดียวนะ” มิสแฮนสันว่า “เอาละ ครูจะรออ่านรายงานเกี่ยวกับประเทศฝรั่งเศสของเธอ”

ฉันมัวแต่ใจลอยนึกถึงแผนการขณะที่เดินไปห้องน้ำ จนลืมหืมไปมองว่าแต่ละคอกมีคนหรือเปล่า แถมยังลืมหืมประตูทางเข้าด้วย ดังนั้นพอเปิดประตูออกมาก็เห็นทิฟฟานี ไอเวอร์ส ยืนจัดแต่งผมสีน้ำตาลทองหน้ากระจกบนอ่างล้างมือกับลูกสุนัขกลุ่มหนึ่ง

“อีลอยมาแล้ว” เธอว่า “สงสัยที่กดน้ำเสีย”

พูดเหมือนคนไร้การศึกษา แต่เมื่อส่องดูตัวเองในกระจก ผมสีน้ำตาลที่เห็นเต็มตาก็คงเหมือนอิจจริง ๆ นั่นแหละ ฉันรีรออยู่หน้าคอกเพราะรู้ว่าถ้าเดินไปล้างมือ ยัยทิฟฟานีจะต้องผลักฉันไปที่ก๊อกน้ำและตัวต้องเปียกแน่ แต่ถ้าเดินออกไปเลยก็จะถูกเอาไปโทษหน้าหัวโรงเรียนว่าฉันไม่ล้างมือเหมือนที่พวกเขาทำกับเมซี่ และก็จะไม่มีใครอยากนั่งใกล้คนที่ ‘มือเหม็นฉี่’ ไปหนึ่งเดือนได้ แก๊งอันธพาลคอกห้องน้ำสี่คนยืนกอดอกรอจัดการฉัน

เสียงบานพับประตูดังเอี๊ยด มิสแฮนสันโผล่หน้าเข้ามาดู “เข้าห้องน้ำอีกแล้วนะ ทิฟฟานี กระจเพาะปัสสาวะเธอมีปัญหาหรือเปล่า”

แก๊งสี่คนเดินออกไป สายตาที่มองฉันเหมือนจะบอกว่า *ฝากไว้ก่อนนะ เรื่องไม่จบแค่นี้หรอก*

สำหรับเรื่องนี้ แม่ผู้มองโลกในแง่ดีของฉันคงบอกให้มองในด้านดีว่าอย่างน้อยตาแกไอเวอร์สก็เซ่ทั้งไว้แค่พ่อเดี่ยว และวันนี้ก็เป็นวันศุกร์ด้วย

ปกติพ่อกับแม่จะเป็นเจ้าภาพดินเนอร์คลับในวันศุกร์ (แม่ทำซีโรกรอบ เคย์เอสลัดมา และซู บ็อบ ทำเค้กหน้าลับประรด) ส่วนฉัน

จะไปนอนค้างกับแมรีหลุยส์ แต่คืนนี้ฉันนั่งคิดคำถามที่จะถามมิสซิส กุสตาฟสันอยู่ในห้องนอน เสียงหัวเราะดังขึ้นมาจากห้องอาหารขณะที่ พวกผู้ใหญ่นั่งกินอาหารกัน เสียงเงียบลงแล้ว และฉันรู้ว่าพวกเขา กำลัง ทำเหมือนท่านลอร์ดและเลดี้ในอังกฤษ พวกผู้หญิงจะแยกออกมาเพื่อ ให้พวกผู้ชายได้ย้ายไปนั่งคุยสิ่งที่พวกเขาไม่อาจคุยกันได้หากภรรยา นั่ง อยู่ด้วย

ขณะที่พวกผู้หญิงพากันไปล้างจาน ฉันนั่งฟังแม่พูดคุยกับเพื่อน ๆ ด้วยน้ำเสียงอีกแบบ ดูเหมือนแม่จะมีความสุขขึ้นเวลาอยู่กับเพื่อน คิดดูก็ตกลงดีที่คนคนหนึ่งเปลี่ยนไปเป็นอีกคนได้ ทำให้ฉันคิดว่ามีอีกหลาย เรื่องเกี่ยวกับแม่ที่ฉันไม่รู้ แม้ว่าแม่จะไม่ได้รู้สึกกลับเท่ามิสซิสกุสตาฟสัน ก็เถอะ

ฉันนั่งเขียนคำถามที่ผุดขึ้นในหัว - ครั้งสุดท้ายที่กิโยตินตัดหัวคน คือเมื่อไร ที่ฝรั่งเศสมีพยานพระยะโฮวาเหมือนที่นี้ไหม ทำไมชาวบ้าน ถึงพูดกันว่าคุณแยงสามีคนอื่น ทำไมคุณยังอยู่ที่นี้ทั้ง ๆ ที่สามีคุณเสียชีวิต แล้ว - ฉันกำลังจดจอกับงาน กว่าจจะรู้ว่าแม่มายืนอยู่ข้างหลังก็ตอนที่มือ อุ้มน ๆ ของแม่แตะบนไหล่

“วันนี้ไม่ไปค้างกับแมรีหลุยส์หรอกจ๊ะ”

“หนูต้องทำการบ้าน”

“วันศุกร์นี่นะ” แม่พูดอย่างไม่ค่อยเชื่อเท่าไร “วันห่วยแตกที่ โรงเรียนเหรอลูก”

ส่วนใหญ่ก็ห่วยแตกแทบทุกวันอยู่แล้ว แต่ฉันไม่อยากพูดถึง ทิฟฟานี ไอเวอร์ส ตอนนี้ แม่ยื่นกล่องของขวัญขนาดเท่ากล่องรองเท้า ที่ซ่อนไว้ด้านหลัง “แม่ทำอะไรบางอย่างให้เนาะ”

“ขอบคุณค่ะ!” ฉันกระซากระดาศห่อของขวัญออก แล้วเห็น เลื่อกันหนาวถักโครเชต์อยู่ข้างใน

ฉันหยิบขึ้นมาสวมทับเสื้อยืดที่ใส่อยู่ แม่ช่วยจัดตรงเอาไว้ให้เรียบร้อย และตีใจที่เสื้อมีขนาดพอดีเป๊ะ “สวยมากเลยลูก สีเขียวช่วยขับสีตาให้ เด่นขึ้นด้วย”

แล้วเราจะได้พบกันอีก ณ ห้องสมุดปารีส

ฉันขำเลียมองกระจกและพบว่าตัวเองดูเหมือนยัยจิ้งไม่มีพิด ถ้า
ใส่ไปโรงเรียนต้องโดนยัยทิฟฟานีแหกแน่

“อืม...สวยดีค่ะ” ฉันตอบซ้ำไปหน่อย

แม่ยิ้มซ่อนความน้อยใจ “การบ้านอะไรหรือลูก”

ฉันบอกว่าเป็นรายงานเกี่ยวกับประเทศฝรั่งเศสและฉันต้องสัมภาษณ์
มิสซิสกุตตาฟสัน

“โอ้ย...อย่าไปรบกวนแกเลยลูก”

“จะถามอะไรสักสองสามคำถามเท่านั้นแหละแม่ หนูเชิญแกมาบ้าน
ได้มั๊ยคะ”

“น่าจะได้นะ ว่าแต่ลูกจะถามอะไรล่ะ”

ฉันชี้ไปยังกระดาษที่เขียนอยู่

หลังจากมองไปที่คำถามแล้วแม่ก็ถอนใจตั้งเฮือก “บางที่มิสซิส
กุตตาฟสันอาจมีเหตุผลที่ทำให้ไม่อยากกลับไปก็ได้นะ”

บ่ายวันเสาร์ ฉันเดินจ้ำจ้านรถเซฟโรเลตคันเก่าของมิสซิสกุตตาฟสัน
ตรงไปขึ้นบันไดง่อนแง่นหน้าบ้านและกดกระดิ่ง ตีงต่อง...เงียบ ฉันกด
อีกครั้ง เงียบ...ดังนั้นฉันจึงลองผลักประตูดู เสียงเปิดออกดังเอี๊ยดอาด
“หวัดดีค่ะ” ฉันพูดแล้วเดินเข้าไป

เงียบ...

“มีใครอยู่มั๊ยคะ”

ห้องนั่งเล่นเงียบสงบ ที่ผนังมีหนังสือเรียงราย กระถางเฟิร์น
ตั้งเป็นแถวใต้หน้าต่างกระจก สเตอริโอเครื่องใหญ่เทอะทะขนาดเท่าตู้
แช่แข็งที่แซคนได้ทั้งคน ฉันไล่นิ้วดูแผ่นเสียง มีไซคอปสกี บาค แล้วก็
ไซคอปสกีอีกหลายแผ่น

มิสซิสกุตตาฟสันเดินลากเท้ามาตามโถงทางเดินราวกับเพิ่งตื่นจาก
งีบตอนบ่าย แม้จะอยู่คนเดียว ไม่มีแขก แต่แกก็ยังสวมกระโปรงชุด
และคาดเข็มขัดสีแดงนั้น ถุงเท้าบางๆ ที่สวมทำให้แกดูบอบบาง จู้ๆฉัน

ก็นึกขึ้นได้ว่าไม่เคยเห็นรถเพื่อนฝูงมาจอดหน้าบ้านแก ไม่เคยเห็นแกจัดเลี้ยงญาติโยมที่บ้าน ดูเหมือนแกจะเป็นนิยามของความสันโดษอย่างแท้จริง

มิสซิสตัสตาฟสันหยุดห่างจากฉันไปสองสามฟุต และมองจ้องฉันราวกับเป็นโจรที่เข้ามาปล้นแผ่นเสียงเพลง *สวอนแลก* ของแก “มีอะไร”

คุณรู้อะไรต่อมีอะไรมากมาย และหนูอยาการู้ด้วย

แกยกมือถอดอก “ว่าไง”

“หนูกำลังทำรายงานส่งครูเกี่ยวกับคุณ หนูหมายความว่าประเทศของคุณนะค่ะ หนูอยากเชิญคุณไปสัมภาษณ์ที่บ้านได้มั๊ยคะ”

ริมฝีปากของแกคว่ำลง ไม่ตอบฉัน

ความเงียบทำให้ฉันกระสับกระส่าย “บ้านของคุณเหมือนห้องสมุดเลยคะ” ฉันชี้ไปที่ชั้นหนังสือซึ่งเต็มไปด้วยชื่อที่ฉันไม่รู้จัก...อย่างมาตามเดอสตาแอล, *มาตามโบวารี*², ซีโมน เดอ โบวัวร์

นี่อาจจะเป็นความคิดที่ไม่เข้าท่าก็ได้ คิดแล้วฉันก็ตัดสินใจหันหลังกลับ

“เมื่อไหร่” มิสซิสตัสตาฟสันถาม

ฉันหันกลับไป “เดี๋ยวนี้เลยเป็นไงคะ”

“ฉันยุ่งอยู่” แกพูดอย่างหงุดหงิด ราวกับเป็นประธานบริษัทที่กำลังยุ่งและต้องกลับไปบริหารจัดการห้องนอนโดยด่วน

“หนูกำลังทำรายงานนะค่ะ” ฉันพูดเตือนสติแกอีกครั้ง เพราะว่าโรงเรียนมีความสำคัญรองจากพระเจ้า ประเทศของเรา และอเมริกันฟุตบอล

มิสซิสตัสตาฟสันเดินไปเปลี่ยนรองเท้าเป็นส้นสูงและหยิบกุญแจบ้านฉันเดินตามออกไป แล้วยืนรอกแกลิ่อกประตู แกเป็นคนเดียวในพรอยด์ที่ลิ่อกประตูบ้าน

“เธอบุกเข้าบ้านคนอื่นคือ ๆ อย่างนี้เสมออี” แกถามขณะที่เราเดิน

² *Madame Bovary* นวนิยายโดยกุสตาฟว์ โพลแบร์ ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1856

ตัดสนามหญ้าไปที่บ้านฉัน

ฉันยกไหล่ “คนอื่นเขาจะมาเปิดประตูกันเวลาหกตกครึ่งค่ะ”

ในห้องอาหารที่บ้านฉัน มีซิสทีสกุสตาฟสันประสานมือเข้าด้วยกัน ก่อนจะปล่อยมือตักข้างลำตัว ตามองไปที่พรม ที่นั่งข้างหน้าต่าง รูปถ่ายของครอบครัวบนผนัง แล้วขยับปากเหมือนจะพูดว่า “น่ารักจริง” อย่างที่ผู้หญิงคนอื่น ๆ จะพูดกัน แต่แล้วก็กลับขบขมกราบแน่น

“ยินดีต้อนรับค่ะ” แม่พูดพลางวางจานคุกกี้ออกโกแลตชิปลงบนโต๊ะ

ฉันทำท่าเชิญเพื่อนบ้านของเรานั่งลงที่โต๊ะ แม่วางถ้วยมัคลงหน้าจานของตัวเองและฉัน แล้ววางถ้วยชาพร้อมจานรองตรงหน้ามิสซิสทีสกุสตาฟสัน ฉันรู้เรื่องราวของถ้วยชานี้เป็นอย่างดี หลายปีก่อน มิสซิสไอเวอร์สได้ไป ‘ทัวร์ปราสาทและพระราชวัง’ ที่อังกฤษ และพ่อฝากเงินให้แกช่วยซื้อชุดน้ำชาอย่างดีให้แม่ แต่ชุดถ้วยชากะเบื้องมีราคาแพงลิบ เงินที่ฝากไปจึงได้แก่ถ้วยชาและจานรองชุดเดียว มิสซิสไอเวอร์สถือไว้บนตักตลอดเที่ยวบินข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกด้วยกลัวว่ามันจะแตก ในความคิดของฉัน ถ้วยชालายดอกไม้สีฟ้ากระจุกกระจิมแสนบอบบางนี้มาจากที่ใดที่หนึ่งที่ดีกว่า มีความประณีตกว่า เหมือนมิสซิสทีสกุสตาฟสัน

แมรินซาให้มิสซิสทีสกุสตาฟสัน ฉันทำลายความเงียบ “อะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดเกี่ยวกับปารีสคะ มันเป็นเมืองที่สวยงามที่สุดในโลกจริงหรือเปล่า ชีวิตของคุณที่นั่นเป็นยังไงบ้างคะ”

มิสซิสทีสกุสตาฟสันไม่ได้ตอบคำถามของฉันทันที

“หวังว่าจะไม่เป็นการรบกวนนะคะ” แม่ว่า

“ครั้งสุดท้ายที่ฉันถูกสัมภาษณ์แบบนี้คือตอนที่ไปสัมภาษณ์งานสมัยอยู่ที่ฝรั่งเศส”

“คุณตื่นแต่เช้ามั๊ยคะ”

“ตื่นแต่เช้าลิ แต่ฉันเตรียมพร้อมด้วยการท่องจำหนังสือเป็นเล่ม ๆ หลายเล่มทีเดียว”

“แล้วมันช่วยได้มั๊ยคะ”

แกี่ยมเตร์รา “เราต้องเจอคำถามที่เราไม่ได้ตั้งใจจะเจอแหละ”

“ลิลลี่จะไม่ถามคำถามแบบนั้นหรอกค่ะ” แม่พูดกับมิลลิสซัสกุดตาฟสัน แต่จริงๆ แล้วจะเตือนฉัน

“สิ่งที่ดีที่สุดเกี่ยวกับปารีสก็คือ มันเป็นเมืองของนักอ่าน” เพื่อนบ้านของเราบอก

แล้วก็พูดต่อว่า ที่นั่นเรามองหนังสือสำคัญเท่า ๆ กับเฟอร์นิเจอร์ ในฤดูร้อนมิลลิสซัสกุดตาฟสันจะไปนั่งอ่านหนังสือในสวนสาธารณะที่ร่มรื่น จากนั้นเหมือนกับว่าสวนตุยเลอรีส์จะนำต้นปาล์มเข้าไปเก็บในเรือนกระจก ทันทีที่น้ำค้างเริ่มจับตัวแข็ง ในฤดูหนาวแกะจะเข้าไปนั่งขดตัวข้างหน้าต่างในห้องสมุดโดยมีหนังสือวางอยู่บนตัก

“คุณชอบอ่านหนังสือหรือคะ” ฉันถาม เพราะสำหรับฉันแล้ววรรณกรรมคลาสสิกทั้งหลายที่ครูสั่งให้ไปอ่านเป็นการบ้านในวิชาภาษาอังกฤษเป็นเหมือนยาขมที่เดียว

“ฉันอยู่เพื่ออ่าน” แกตอบ “ส่วนใหญ่เป็นหนังสือประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ปัจจุบัน”

ฟังดูน่าสนุกพอกับการนั่งดูหิมะละลายนั้นแหละ “แล้วตอนที่อายุเท่าหนูล่ะคะ”

“ก็ชอบวรรณกรรมยาวจนอย่าง *ในสวนลับ*³ พี่ชายฝาแฝดของฉันชอบพวกชาว”

พี่ชายฝาแฝด! ฉันอยากถามว่าเขาชื่ออะไร แต่แกเปลี่ยนเรื่องเสียก่อน ชาวปารีสชื่นชอบอาหารพอกับวรรณกรรม แกพูดต่อ แม้เวลาจะผ่านไปกว่าสี่สิบปีแล้ว แต่แกยังคงจำขนมอบที่คุณพ่อของแกซื้อมาฝากในวันแรกของการทำงานได้ มันคือเค้กที่เรียกว่า *ฟีน็องซีเย* แกหลับตาพร้อม แล้วบอกว่าแป้งอัลมอนด์หอมอบอวลด้วยเนยในปากทำให้รู้สึกเหมือนขึ้นสวรรค์ทีเดียว คุณแม่ของแกชอบขนมเค้ก *โอเปร่า* ซึ่งแต่ละชั้น

³ *The Secret Garden* นวนิยายโดยฟรานเชส ฮอดจ์สัน เบอร์เน็ตต์ ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1911

ชุ่มฉ่ำด้วยกาแฟและเคลือบช็อกโกแลต...พี-นียง-ซี-เย...โอห์-เปย์-ราห์
ฉันลองพูดตาม และชอบความรู้สึกที่ลิ้นเวลาออกเสียง

“ปารีสเป็นเมืองที่พูดคุยกับเรา” แกเล่าต่อ “เป็นเมืองที่ยัมเพลง
ประจำตัวไปด้วยตลอดเวลา ในฤดูร้อนชาวปารีสจะเปิดหน้าต่างออกกว้าง
เราจะได้ยินเสียงเปียโนกรังกรังจากเพื่อนบ้าน เสียงสับไฟ เสียงคลื่นซ่าๆ
เวลาคนหมนปุมิวิทยุ มีเสียงเด็กหัวเราะ เสียงคนท่อมเถียงกัน เสียงคน
เป่าแคลริเน็ตที่จัตุรัสตั้งไม่ขาดสาย”

“ฟังดูดีจังค่ะ” แม่พูด นัยน์ตาชวนฝัน

ปกติแล้วในวันอาทิตย์หลังโบสถ์เล็ก ไหลของมิสซิสทิสทาสฟ้าน
จะตกลง แววดาเหมือนป้ายนืออนของบาร์โอบเอซิสที่ถูกถอดปลั๊กออก
ในวันจันทร์ แต่ตอนนี้ตาของแกเป็นประกายเมื่อเล่าถึงปารีส ใบหน้าที่
แข็งกระด้างของแกดูอ่อนคลายอ่อนโยนลง น้ำเสียงก็เช่นกัน ทำให้
ฉันสงสัยว่าทำไมแกถึงฟังที่นั่นมาได้

แม่ทำให้ฉันแปลกใจเมื่อถามขึ้นว่า “ชีวิตที่นั่นเป็นยังไงบ้างคะในช่วง
สงคราม”

“ลำบากมาก” นิ้วที่โอบถ้วยชาอยู่เกร็งขึ้น เวลาที่เสียงไซเรนกรีด
ดังขึ้น ครอบครัวของแกต้องวิ่งเข้าไปหลบในห้องใต้ดิน อาหารต้องปันส่วน
กัน เราจะได้ไขคนละฟองต่อเดือนเท่านั้น ทุกคนผอมลงเรื่อยๆ จนแก
คิดว่าวันหนึ่งผู้คนคงหายไปดื้อๆ พวกเขาต้องผ่านด่านตรวจบนถนน
ของพวกนาซีซึ่งยืนเกาะกลุ่มกันเหมือนฝูงสุนัขจิ้งจอก ผู้คนทั้งหลายถูก
จับโดยไม่มีเหตุผล หรือเหตุผลที่ไม่สลักสำคัญ เช่นอยู่นอกบ้านระหว่าง
เคอร์ฟิว

ฉันนึกว่าเคอร์ฟิวมีไว้สำหรับวัยรุ่นเท่านั้นเสียอีก อย่างแองเจิล
พี่สาวของแมรีหลุยส์ที่ต้องกลับบ้านก่อนเคอร์ฟิว

“อะไรในปารีสที่คุณคิดถึงที่สุดคะ” ฉันถาม

“ครอบครัวและเพื่อนๆ” ดวงตาสีน้ำตาลมีแววเศร้า “คนที่เข้าใจ
ฉัน ฉันคิดถึงการพูดภาษาฝรั่งเศส มันทำให้รู้สึกเหมือนอยู่บ้าน”

ฉันไม่รู้ว่าจะพูดอะไรดี ความเยียบคิบคลานเข้ามาในห้อง เราสองคน

แม่ลูกเริ่มกระสับกระส่าย แต่ดูเหมือนเพื่อนบ้านของเราจะไม่มีรู้สึกอะไร และยกน้ำชาที่เหลือออกันถ้วยขึ้นจิบ

เมื่อเห็นว่าน้ำชาในถ้วยหมดแล้ว แม่จึงลุกออกจากเก้าอี้ “ฉันจะไปต้มน้ำค่ะ”

เมื่อเดินไปได้ครึ่งทาง จู่ๆ แม่ก็หยุด และโซเซไปคว่ำตัวไว้ ยังไม่ทันที่ฉันจะคิดทำอะไร มิสซิสกูดสตาร์ฟสันก็พรวดเข้าไปโอบเอวแม่ และพาเดินกลับมาที่นั่งที่เก้าอี้ ฉันคุกเข่าลงข้างแม่ แก้มแม่แดงก่ำ หายใจสั้นๆ ซ้ำๆ เหมือนอากาศไม่ต้องการเข้าไปในปอด

“ฉันไม่เป็นไรค่ะ” แม่ว่า “แค่ลูกจากเก้าอี้เร็วเกินไปเท่านั้น”

“เคยมีอาการแบบนี้มาก่อนหรือเปล่า” มิสซิสกูดสตาร์ฟสันถาม แม่มองมาที่ฉัน ฉันจึงเดินกลับไปนั่งและทำเป็นรูดว้ายกับการปิดเศษคุกกี้จากโต๊ะ

“สองสามครั้งค่ะ” แม่สารภาพ

มิสซิสกูดสตาร์ฟสันโทร.หาหมออสแตนซ์ฟีลด์ทันที ในพรอยด์ ผู้ใหญ่ทุกคนพูดเหมือนกันว่า “ในเมืองใหญ่ ถ้าโทร.หาหมอ หมอไม่มีทางมา ไม่ว่าคุณจะไปยงหนักแค่ไหนก็ตาม แต่ที่นี่ แค่ตั้งสองกึ่งเท่านั้น เลขาฯ จะรับสาย และหมออสแตนซ์จะถึงบ้านคุณในสิบนาทีไม่ขาดไม่เกิน” ทารกทุกคนที่เกิดในสามเขตของพรอยด์เป็นผีมือหมออสแตนซ์ทั้งสิ้น มือตกระอุ่นๆ ของแกคือมือแรกที่อุ้มพวกเรา

หมออสแตนซ์ฟีลด์เคาะประตูและเดินเข้ามาพร้อมกระเป๋าหนังสีดำในมือ

“คุณหมอไม่จำเป็นต้องมาเลยค่ะ” แม่พูดด้วยความเกรงใจ แม่จะพาฉันไปหาหมออสแตนซ์ทันทีที่ฉันแค่จาม แต่แม่ไม่เคยนัดพบหมอสำหรับโรคหืดของแม่เองเลย

“เรื่องนี้ให้ฉันเป็นคนตัดสินใจเองเถอะนะ” หมอปิดผมแม่ไปข้างหนึ่งอย่างอ่อนโยน แล้วเอาที่ฟังวางลงบนหลัง “หายใจหายๆ ซิ”

แม่สูดหายใจ

“นั่นยาวแล้ววี...” หมอลงมือวัดความดัน แล้วก็ขมวดคิ้วก่อน

แล้วเราจะได้พบกับอีก ณ ห้องสมุดปารีส

จะบอกว่าค่อนข้างสูงนะ แล้วก็เขียนใบสั่งยา
บางที่แม่อาจเข้าใจผิดก็ได้ว่าเป็นหอบหืด

หลังอาหารเย็น แมรีหลุยส์กับฉันนอนฟังพาดเขียนรายงานกันบนพื้นพรม
“มิสซิสตัสตาพัสตันพูดอะไรมั่ง” เธอถาม

“บอกว่าสงครามอันตราย”

“อันตราย? ยังไงเหรอ”

“มีศัตรูอยู่ทุกแห่ง” ฉันนึกภาพมิสซิสตัสตาพัสตันเดินไปทำงาน
ตามท้องถนนเต็มไปด้วยจิ้งจอกสกปรก บ้างนอน บ้างเดินเข้ามาแตะ
สันสูง ทว่าแกยังคงเดินต่อไปไม่หยุด บางที่แกอาจไม่เคยใช้ทางเดิม
ซ้ำสองก็ได้

“แปลว่าแกต้องเดินหลบตลอดเวลา”

“คงงั้น”

“เกิดแกเป็นสายลับขึ้นมานี่คงจะไม่เบาเลยนะ”

“แน่นอน” ฉันนึกภาพแกส่งข้อความลับซึ่งซ่อนอยู่ในหนังสือ
กลืนอับๆ

“พูดถึงความลับ” แมรีหลุยส์วางดินสอ “ฉันแอบสูบบุหรี่ของ
แองเจิลละ”

“แอบสูบบุหรี่คนเดียวนะเหรอ! ไม่จริง”

แมรีหลุยส์ไม่ตอบ

“ไม่จริง” ฉันพูดอีกครั้ง

“กับทิฟฟานี”

คำตอบของเธอทำฉันอึ้ง “ถ้าเธอสูบบุหรี่ ฉันจะไม่พูดกับเธออีก”
ฉันพูด แล้วกลั้วหายใจราวว่าเธอจะว่ายังไง

เราสองคนอายุสิบสองเท่ากัน แต่แมรีหลุยส์รู้ทุกอย่างก่อนฉัน
เพราะเธอมีพี่สาว เธอรู้เรื่องถุงยางและเหล้าเบียร์ พ่อแม่ฉันไม่ยอมให้ฉัน
แต่งหน้า เธอจึงให้ฉันยืมเครื่องสำอาง แมรีหลุยส์แข็งแรงกว่าฉัน ทำอะไร

เร็วกว่าฉัน และตอนนี้ฉันรู้สึกว่าคุณกำลังวิ่งแล้วทิ้งฉันไว้เบื้องหลัง
“ฉันไม่ชอบเท่าไรหรอกน่า” เธอว่า

ในอีกหลายสัปดาห์ต่อมา แม่จะเริ่มกินอาหารไม่ลง เสื้อผ้าเริ่มหลวมโพรก
เมื่อยาที่หมอสแตนท์ให้ไม่ได้ผล พ่อจึงพาแม่ไปหาหมอผู้เชี่ยวชาญ
ซึ่งบอกว่าเป็นเพราะความเครียด แม่เหนื่อยเกินกว่าจะทำอาหาร ดังนั้น
พ่อจึงทำแซนด์วิช ในวันขอบคุณพระเจ้า เราสองพ่อลูกนั่งกินแซนด์วิช
เนยแข็งด้วยกันในครัว ตาเหลือบมองไปที่ประตูด้วยความหวังว่าแม่จะ
รู้สึกดีพอที่จะมาร่วมฉลองได้

พ่อกระแอม “โรงเรียนเป็นยังไงบ้าง”

ฉันได้เอ่อกุวิชา ยังไม่มีแฟน และทิฟฟานี ไอเวอร์ส พยายาม
แย่งแมรีหลุยส์ไปจากฉัน แต่ฉันบอกพ่อสั้นๆ ว่า “ก็ดีค่ะ”

“ก็ดี?”

“เพื่อนหนูใครๆ ก็แต่งหน้ากันทั้งนั้น ทำไม่หนูถึงแต่งไม่ได้”

“เด็กผู้หญิงสวยๆ อย่างลูกไม่ต้องเอาอะไรมาโปะหน้าหรอก”

ฉันไม่ได้ยินส่วนใหญ่ที่พ่อพูด ไม่ได้ยินความหวังใย ไม่ได้ยินที่พ่อ
บอกว่าฉันสวยอยู่แล้ว คำที่ได้ยินคือ ไม่

“แต่พ่อคะ -”

“ลูกคงไม่ไปตีแม่แบบนั้นนะ”

เราสองพ่อลูกหันไปมองประตูห้องนอนนับพันครั้งเห็นจะได้

แมรีหลุยส์กับฉันสะพายเป้ใส่หนังสือเรียนเดินกลับบ้านด้วยกัน ระหว่าง
ทางเราหยุดเล่นกับเจ้าสโมกกี้ สุนัขพันธุ์เยอรมันเชพเพิร์ดบนถนนสาย
ที่หนึ่ง แล้วเดินผ่านบ้านพวกไพล์ซที่มีรูปปั้นคนแคระสี่สิบเจ็ดตัววาง
กระจายอยู่บนสนามหญ้า แต่ละตัวแทนจำนวนปีที่มิสเตอร์กับมิสซิสไพล์ซ
แต่งงานกัน ที่บ้านหัวมุม ยายแก่ห่าเหงือกมิสซิสเมอร์ต็อกแหวกมาน

ลูกไม้ ออกดู เพื่อความแน่ใจว่าเราสองคนไม่เดินตัดสนามหญ้าบ้านแก
หาไม้แล้วแกจะโทรไปฟ้องพ่อแม่เรา

ในพรอยด์ ทุกคนจะไปซื้อของในซูเปอร์มาร์เก็ตแห่งเดียวกัน
ดื่มน้ำจากบ่อเดียวกัน มีอดีตและมีเรื่องเล่าเหมือนกัน เช่น มิสซิส
เมอร์ต็อกไม่ได้ดูแบบนี้จนกระทั่งสามีแกหัวใจวายตายขณะโกยหิมะ
บัค กุสตาฟสัน ไม่เหมือนบัคคนเดิมหลังจากสงคราม พวกเขาอ่าน
หนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกัน หามอคคนเดียวกัน ไม่ว่าจะไปไหนก็ตาม
เราจะใช้ถนนดินสายเดียวกัน มองดูรถเกี่ยวข้าวกระซางข้าวสาละขึ้นจาก
ท้องทุ่งขณะที่แล่นไปเรื่อยๆ กลิ่นอากาศบริสุทธิ์สะอาด ตรงไปตรงมา
จมูกและปากเต็มไปด้วยกลิ่นและรสชาตินุ่มนวลของฟาง ฝุ่นละอองจาก
การเก็บเกี่ยวแทรกอยู่ในสายเลือดที่สูบฉีดไปทั่วร่าง

“ไว้ย้ายไปอยู่เมืองใหญ่กันเถอะ” แมรีหลุยส์ถลึงตาใส่มิสซิส
เมอร์ต็อก “ที่ที่ไม่มีใครรู้เรื่องใคร”

“และอยากจะทำอะไรก็ได้” ฉันทริม “เช่นร้องกรี๊ดในโบสถ์”

“หรือไม่ไปโบสถ์ก็ได้”

พูดถึงตรงนี้เราสองคนก็เงียบไป ไอเดียใหญ่โตขนาดนี้ต้องใช้เวลา
ในการชิมชาบ เราสองคนเดินไปโดยไม่พูดอะไรในช่วงสุดท้ายก่อนถึงบ้าน
ฉันมองจากถนนเห็นแม่ที่หน้าตาต่าง แสงสะท้อนที่กระจกทำให้แม่ดูซีดเซียว
เหมือนผี

แมรีหลุยส์เดินต่อไปที่บ้านของเธอ ส่วนฉันตรงไปยังตู้จดหมาย
แล้วยืนจับเสาตู้ผู้ๆ ยังไม่ยอมเข้าไปในบ้าน เมื่อก่อนแม่จะออบคุกกี้
พลางคุยกับเพื่อนๆ ที่เคาน์เตอร์ครัว บางทีก็ขับรถมารับฉันที่โรงเรียน
และไปส่งนกด้วยกันที่ทะเลสาบเมดิซินอันเป็นสถานที่โปรดในการ
ส่งนกของแม่ ขณะที่แม่ขับรถ ฉันกับแม่จะมองตรงไปทางเดียวกัน
ถนนที่ทอดยาวเบื้องหน้ามีความเป็นไปได้อัปยศรออยู่ ฉันสามารถเล่าเรื่อง
ปัญหาเกี่ยวกับทิฟฟานี ไอเวอร์ส หรือบ่นเรื่องคะแนนสอบของฉันให้
แม่ฟังได้อย่างสบายใจ บางครั้งก็เล่าเรื่องดีๆ ด้วย เช่น ตอนเรียนพละ
ที่ร็อบบีเป็นหัวหน้าทีม และเลือกฉันเป็นคนแรกก่อนจะเลือกพวกผู้ชาย

เสียอีก ทุกครั้งที่ฉันตีลูกออก ทุกคนจะบ่นกันเพิ่ม แต่รอบบีเย็นหัดได้อยู่ข้างฉัน และบอกว่า “คราวต่อไปเธอทำได้แน่”

แม่รู้ทุกเรื่องของฉัน

มีนก 270 สายพันธุ์ที่ทะเลสาบเมดิซิน เราสองคนแม่ลูกเดินลุยหญ้าสูงท่วมเข่า แม่คล้องกล้องส่องทางไกลที่คอ “ถึงเหยี่ยวจะยิ่งใหญ่กว่า” แม่ว่า “นกไปปิงโพลเวอร์จะมีชื่อเพราะที่สุด แต่แม่ก็ยังชอบนกโรบินที่สุดอยู่ดี”

ฉันล้อแม่ที่อุตส่าห์ขับรถมาดูนกไกลขนาดนี้ที่สนามหญ้าหน้าบ้านเราก็มี

“โรบินเป็นนกที่สง่างาม” แม่พูด “เป็นนิมิตที่ดี ที่เตือนให้ตระหนักว่าเรามีสิ่งดีๆ มากมายอยู่ตรงหน้า” แม่ว่าพลาถอดฉันแน่น

เดี๋ยวนี้ แม่ได้แต่อยู่บ้านตามลำพัง และน้อยครั้งที่จะมีเรียวแรงพอจะพูดคุยกับใครได้ แม้กระทั่งฉัน

ตอนนั้นเองที่มีสสิกุกุสตาฟสันเดินออกมาเอาจดหมายที่ตู้จดหมายของแก ฉันเดินข้ามแนวหญ้าสีน้ำตาลที่กั้นระหว่างเราไปหา แกหยิบจดหมายขึ้นแนบอก

“ใครส่งมาคะ”

“ลูเซียน เพื่อนฉันที่ซิกาโก เราเขียนหากันมาหลายสิบปีแล้ว เราสองคนเดินทางมาที่นี้ในเรือลำเดียวกัน - สามอาทิตย์ที่ไม่มีวันลิมจากนอร์มั่งติมานิวยอร์ก” แกมองฉัน แล้วก็ถามว่า “มีอะไรหรือเปล่า เป็นยังไงบ้าง”

“ไม่มีอะไรคะ หนูสบายดี” เป็นที่รู้กันดีว่าอย่าเรียกร้องความสนใจให้ตัวเอง ไม่มีใครชอบคนโอ้อวด อย่าหันรีหันขวางในโบสถ์แม้จะมีเสียงระเบิดดังตุมข้างหลังก็ตาม เวลาที่ใครถามว่าเป็นยังไงบ้าง สบายดีไหม ให้ตอบว่า “สบายดี” ถึงจะกลัวหรือไม่สบายใจอยู่ก็ตาม

“เข้ามาในบ้านไหม” แกถาม

ฉันเข้าไปในบ้านและทิ้งเป้ลงหน้าชั้นที่มีหนังสือเต็มไปหมด แต่มีภาพถ่ายใบเล็กขนาดเท่าภาพโพลารอยด์เพียงสามภาพ บ้านฉันมีภาพถ่าย

มากกว่าหนังสือ (เรามีพระคัมภีร์ หนังสือตูนกของแม่ และสารานุกรมชุดหนึ่งที่เราเจอในการาจเซล⁴)

รูปแรกเป็นรูปนาวิกโยธินหนุ่มที่มีตาเหมือนมิสซิสกุสตาฟสัน

มิสซิสกุสตาฟสันเดินมายืนข้างฉัน “ลูกชายฉัน มาร์ค เขาเสียชีวิตในเวียดนาม”

ครั้งหนึ่ง ตอนที่ฉันยืนแจกไบปลิวที่โบสถ์ ผู้หญิงกลุ่มหนึ่งยืนออกันที่อ่างน้ำมนต์ พอมิสซิสกุสตาฟสันเดินเข้ามา มิสซิสไอเวอร์สก็พูดเสียงเบาๆ ขึ้นว่า “พรุ่งนี้เป็นวันครบรอบวันตายของมาร์ค” มิสซิสเมอร์ดีอกส่ายหน้าแล้วพูดว่า “ไม่มีอะไรเลวร้ายกว่าการต้องสูญเสียลูกไปอีกแล้ว เราน่าจะส่งดอกไม้ หรือ—”

“หยุดซุบซิบนินทากันได้แล้ว” มิสซิสกุสตาฟสันแหงนใส่ “อย่างน้อยก็เพล่าๆ ระหว่างพิธีมิสซาหน่อยเถอะ”

ทั้งกลุ่มแตกกระเจิง รีบจุ่มมือสั้นๆ ลงในอ่างน้ำมนต์ ทำเครื่องหมายกางเขน แล้วเดินตัวลีบไปยังที่นั่งของตน

ฉันลูบกรอบรูปและพูดว่า “เสียใจด้วยค่ะ”

“ฉันก็เหมือนกัน”

ความเศร้าที่แฝงในน้ำเสียงทำให้ฉันอึดอัด ไม่เคยมีใครมาเยี่ยมมิสซิสกุสตาฟสัน ไม่ว่าจะป็นญาติสามี หรือครอบครัวชาวฝรั่งเศสของแก หรือว่าทุกคนที่เกรงกลัวชีวิตไปหมดแล้ว แกคงไม่อยากให้ฉันเข้ามาในบ้านเพื่อรื้อฟื้นความสูญเสียของแก คิดแล้วฉันก็เดินไปหยิบเบ้

“เอาลูกก็หน่อยไหม” เธอถาม

ในครัวของแก ฉันหยิบขนมชิ้นใหญ่ที่สุดขึ้นมาสองชิ้นและกินหมดเกลี้ยงก่อนที่ตัวแกเองจะเริ่มหยิบเสียอีก ลูกก็น้ำตาลแผ่นบางกรอบม้วนเป็นแท่งเหมือนกลองสองทางไกลอันจิ๋ว

แกเพิ่งอบถาดแรกเสร็จ ดังนั้นในอีกชั่วโมงต่อมา ฉันจึงนั่งช่วยแกม้วนแป้งทั้งหมดที่เหลือ ฉันรู้สึกขอบคุณที่แกไม่เอ่ยถึงแม่เลย ไม่มีการ

⁴กิจกรรมขายของมือสองที่สวนหน้าบ้านหรือโรงจอดรถ เป็นที่นิยมในหมู่ชาวอเมริกัน

พูดว่า “เราไม่เห็นแม่หนูในงานประชุมครูและผู้ปกครองเลย บอกแม่ด้วยนะว่าทุกคนต้องช่วยกัน” หรือ “แม่หนูไม่เป็นอะไรมากหรอก แค่มุมบอรร้อยๆ ก็ช่วยให้ดีขึ้นแล้ว” ฉันไม่เคยรู้สึกดีกับความเจ็บขนาดนี้มาก่อนเลย

“คุณก็นี่เรียกว่าอะไรคะ” ฉันถามและหยิบอีกชิ้น

“ซิก้าเริร์ตส์รุส-บุห์ริ์สเซีย”

คุณก็คอมมิวนิสต์! ฉันรีบวางกลับใส่จาน “ใครสอนคุณทำคะ”

“ฉันได้สูตรจากเพื่อนตอนที่ฉันเอาหนังสือไปส่ง และเธอเอาคุณก็แบบนี้มาเลี้ยง”

“ทำไมเพื่อนคุณไม่มาเอาหนังสือเองล่ะคะ”

“ตอนสงครามเธอใช้ห้องสมุดไม่ได้”

ก่อนที่ฉันจะถามว่าทำไม... ก็มีเสียงทุบประตู “มิสซิสกุตตาฟสันครับ” พ่อฉันเอง แสดงว่าหกลมเย็นแล้ว-เวลาอาหาร เตียวฉันคงโดนดีแน่ ฉันรีบเช็คเศษคุณก็ที่ติดปากและเตรียมหาข้อแก้ตัว หนูลืมเวลาไปเลยคะ มัวแต่อยู่ช่วย...

มิสซิสกุตตาฟสันเปิดประตู และฉันเตรียมพร้อมรับพายุเฮอริเคนจากพ่อ

พ่อหน้าตาดีน เนกไทเบี้ยวไปข้าง “ผมจะพาเบรนดาไปโรงพยาบาล” พ่อพูดกับมิสซิสกุตตาฟสัน “ฝากลิลลี่หน่อยนะครับ”

ฉันกำลังจะบอกว่า หนูขอโทษ แต่พ่อรีบเดินไปก่อนโดยไม่รอฟัง